



Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yüksek Lisans Öğrencilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Cansu Kalçık¹

Gülsün Şahan²

Öz

Bu çalışmanın amacı Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapan öğrencilerin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesine yöneliktir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim çalışmasıdır. Çalışma grubunu Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans yapan 18 öğrenci oluşturmakta olup kolay ulaşılabılır örneklemeyle seçilmiştir. Yaşam Boyu Öğrenme yüksek lisans öğrencileri bu bölümde okumanın ve gördükleri derslerin kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, kadın eğitimi konusunda kendilerini daha bilinçli hale getirdiğini ifade ederken kadına şiddeti bireylerin kendilerini gerçekleştirme ve geliştirmeleri önünde de bir engel olarak gördükleri bu nedenle kadına yönelik şiddetin de ancak eğitim ve öğretimin katkısı ile azaltılabileceğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Katılımcılar kadına şiddetin nedenleri ve çözüm önerileri hakkında görüşlerini bildirerek konuya ışık tutmuşlardır.

Anahtar Kelimeler

Yaşam boyu öğrenme • Kadın eğitimi • Toplumsal cinsiyet • Şiddet • Kadına yönelik şiddet

Evaluation of the Opinions of Students who Completed a Master's Degree at the Department of Lifelong Learning on Violence against Women

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the opinions of the students who had completed a master's degree about violence against women in the Department of Lifelong Learning at Bartın University Institute of Educational Sciences. A qualitative research methodology was employed in the study, namely, phenomenology. Convenient sampling was used to select the 18 participants. The participants stated that doing a master's degree, which incorporated a thesis, in the Department of Lifelong Learning made them more conscious about violence against women, gender issues, and women education. They believed violence against women prevents women from self-realization and can only be reduced with education. Participants shed light on the subject by sharing their opinions about the reasons and further suggested solutions.

Keywords

Lifelong learning • Women education • Gender • Violence • Violence against women

* Bu makale, 9-11 Mart 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilen 26. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresinde sunulan sözlü bildirden genişletilerek düzenlenmiştir.

1 Sorumlu yazar: Cansu Kalçık, Yaşam Boyu Öğrenme Bilim Uzmanı, Bartın. Eposta: cansukalcik@gmail.com

2 Gülsün Şahan (Dr. Öğr. Ü.), Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bartın. Eposta: gulsunshahan@hotmail.com

Atf: Kalçık, C. ve Şahan, G. (2018). Kadına yönelik şiddete ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *HAYEF: Journal of Education*, 15(1), 21-42. <http://dx.doi.org/10.26650/hayef.2018.15.1.0001>

Extended Summary

The aim of this study was to evaluate the opinions of graduate students toward violence. Case studies were employed. Convenient sampling was employed to select 18 students who had graduated from the Department of Lifelong Learning at Bartın University Institute of Educational Sciences. The graduate students expressed the view that violence toward women can only be reduced by education because they perceived violence to be an obstacle to the self-realization and development of women. They further expressed that they had become more conscious about gender and women education during their studies. The participants further shed light on the reasons women encounter violence and proposed solutions.

Introduction and Purpose of Working

Despite all the national and international positive developments, violence against women is one of the most important problems in Turkey and throughout the world. Violence has always been a problem and remains one. Domestic violence, as a global problem, and violence against women remains a serious social problem that needs to be tackled. Violence against women has been examined at different levels of education, institutions, and health and psychiatric fields. Furthermore, many have suggested solutions to the problem. However, as yet, no research on graduate students has been conducted. It is thought that the present study, by evaluating the opinions of graduate students toward violence, will make a significant contribution to the field. Graduate students attempted to shed light on the issue by considering suggestions and solutions for the problem of violence toward women. The aim of the present study was to investigate the opinions of graduate students who studied in the Department of Lifelong Learning at Bartın University Institute of Educational Sciences on the effects of learner and social sex lessons on lifelong learning, violence and violence against women

Method

A qualitative research design employing case studies was used. Accordingly, violence against women was investigated. The participants included 18 students who had graduated from the Lifelong Learning Department at Bartın University Institute of Educational Sciences in the 2015–2016 academic year; convenient sampling was utilized. Before the sample was finalized, careful attention was given to selecting those who attended or were to attend Women’s Education and Gender classes. Of the 18 participants, seven were male and 11 were female. Furthermore, there were 12 teachers, one a computer operator, two library officers, two lecturers and one executive officer. It was understood that 5 people who participated in the survey had received the Gender course, 5 received the course on Women’s Education, and 4 had taken courses. Yet 4 students did not take these courses.. Semi-structured interviews,

the form of which was developed by the researchers, were conducted to assess the participants' opinions. During the design of the form used in the interviews, the opinions of four field specialists were sought. The obtained data were put on computer and descriptive analysis was performed with Nvivo8 program. The analysis and generated themes were analyzed separately by the two researchers and the compatibility of the analyses was considered. Direct citations were used to increase the reliability of the study. In order to ensure the confidentiality and anonymity of the participants were respected, codes such as K1 and K2 were used for the female participants and E1 and E2 for their male counterparts.

Findings, Conclusion, and Discussion

When the findings were evaluated in general, it emerged that women's education, gender, and education courses provide a meaningful awareness of women's educational problems, violence against women and social sex. In this context, it is understood that students who are married and have children are more conscious of how family members and their children make a positive contribution to their private lives and that they are more aware of how they will behave when exposed to violence. Findings revealed that violence is caused by a lack of education, male behavior, social unconsciousness, an individual's family, legal deficiencies, the media's handling of violence against women, environmental factors and substance addiction. Even at university level, the violence women encounter is unclear. Furthermore, a lack of education on awareness of violence at every level of education is lacking. It appears that punishment and sanctions are important in the interventions on violence against women and existing punishments to prevent violence are insufficient. Violence includes any physical, sexual, psychological, verbal and economic attitudes and behaviors that are social, public and private in nature; it also includes the arbitrariness of personal freedom. Men's use of violence as a means of ego satisfaction and relief is one of the reasons women perceive men are stronger than them.. Many factors influence men's behavior toward violence. These include family structure, psychological problems, the desire to satisfy one's ego, violence as a means of relief, a lack of problem-solving skills and financial problems experienced. Financial problems, in particular, cause domestic violence. Media and television are an important means to spread and block violence. Television, which is evident in almost every household throughout the world has had a profound influence on violence. Violence in the context of published cartoons affects individuals at a younger age. According to graduate students, among the causes of violence against women, women are accepted as the negative image of women presented in the media. It is a fact that the media is guided by violence enacted by people of all ages. When it is perceived as violence toward women, it is perceived that the duty of the woman is to be at home doing work and caring for her mother-in-law and father-in-law. Violence emerges as another dimension of

the multidimensional inequalities found in society such as women's participation in social life, political decision-making, their role in the country's economy, their socio-cultural level and their access to educational opportunities. Gender equality, violence against women, and the fight against domestic violence must be addressed. Furthermore, legal regulations must be passed and problems in practice must be obliterated. Social unconsciousness is one of the most important ways of executing violence against women. The inability of women to find family support, economic deprivation and a lack of trust in state protection have resulted in women keeping their silence about violence. Women should be made aware of violence. Pregnant women should be given seminars in health centers. Violence against women is increasing daily despite the fact that there are many legal regulations in place to deal with this violence against women that are supported by the state and non-governmental organizations. Violence against women is a subject that needs to be addressed from many aspects and by all parties.

Based on the results of the study, the following suggestions are outlined. Private institutions and organizations should support the prevention of violence in women and work together so as to support all institutions and organizations that promote women's access to education, take necessary measures to employ women and train women in all types of educational institutions to strengthen them. Provisions for learning should be provided at every given opportunity.

Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yüksek Lisans Öğrencilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Ulusal ve uluslararası tüm olumlu gelişmelere rağmen kadına yönelik şiddet, ülkemizde ve tüm dünyada süregelen önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Şiddet geçmişten günümüze süre gelen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Küresel bir sorun olan aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mücadele edilmesi gereken ciddi toplumsal bir sorun olup (Tatlıhoğlu, 2014) kadınların fiziksel istismarı ise binlerce yıl öncesine dek uzanmaktadır. Arkeologlar erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığa rastlarken kadın mumyalarda bu oranın % 30-50 olduğunu bildirmişlerdir. Bu kırıklar savaşımlardan çok şiddet ile oluştuğu düşünülmektedir. En çok karşılaşılan ise kadının birlikte olduğu erkek tarafından şiddete maruz kalmasıdır (Yetim ve Şahin, 2008) Tarihteki bulgular kadınlara yönelik şiddet içerikli davranışların her bir ırk, kültür, din, ulus ve ideolojilerdeki erkekler tarafından yapıldığını ve kadınların insan olarak değil sadece bir nesne, bir ödül ve savaşın bir hatırası olarak her türlü şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (Page ve İnce, 2008). Kadın yüzyıllar boyu toplum içerisinde hak ettiği değeri bulamamış ve şiddete maruz kalmıştır. Günümüzde farklı sosyokültürel yapılar içinde bile kadına yönelik şiddet 21. yüzyılın en önemli sorunlarından biri olmaya devam etmektedir.

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddet, "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan, cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" şeklinde tanımlanmaktadır (BM, 2008'den akt., Dikişsiz, Hotun ve Şahin, 2008). Erkeklerin kadınlara karşı şiddet göstermelerinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Kadınlara biçilen roller gereği pasif, bağımlı ve çaresiz olmayı öğrenmesi, bazı kültürlerde şiddetin desteklenmesi (kalıplaşan yargılar ve sözler) ve Straus'a göre ailenin yapısal özellikleri de şiddete neden olabilmektedir (Sevil ve Yanıkkereem, 2006). Ailede kadına yönelik şiddet, tüm dünyada en sık görülen, en yaygın, en fazla sayıda insanı etkileyen şiddet türlerinden biridir. Ayrıca toplumu derinden yaralayıp zayıflatan, aile birliğini zedeleyip, anne ve çocuk sağlığını bozan son derece önemli bir sosyal sorundur. Araştırmalar, bugün tüm dünyada kadınların yaklaşık üçte birinin aile içi şiddete maruz kalmakta olduğunu göstermektedir. İçli (1997), aile içi şiddeti geleneksel aile birimi içinde ortaya çıkan şiddet olgusu olarak tanımlamıştır. Aile içi şiddette faillerin ve mağdurların hepsi doğum veya evlilik sonucu oluşan bir akrabalık ilişkisini paylaştıklarını ve çoğu zaman aynı meskeni paylaştıklarını belirtmiştir (akt., Baykal, 2008). Kadına yönelik şiddet de farklı türler olduğu gibi bunlardan en önemlisi de fiziksel şiddettir. Bu şiddet türü en yaygın,

yıkıcı olarak kabul edilmektedir. Kişilerin bedensel olarak zarar görmesine yola açan vurmak, dövme, itmek, tokat atmak, yaralamak, tekmelemek, boğazlamak herhangi bir silah ya da alet ile öldürmeye kalkışmak fiziksel şiddet olarak tanımlanır (Kartal ve Aydemir 2012). Bu tür davranışlara maruz kalan kadınlar hem fiziksel hem de psikolojik sorunlar yaşamaktadır (Adsız, Çelik ve Kamalı, 2012). Sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlamak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olmak suretiyle bedensel zarara uğratmak da fiziksel şiddetin içinde yer alır. Bir kadını “istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği biçimde cinsel ilişkiye zorlamak, istenmeyen cinsel içerikli imalarda bulunmak ve söz söylemek gibi davranışlar cinsel şiddetin tanımına girmektedir” (Adsız ve ark., 2012). Yani şiddet birisinin istemediği bir davranışı ona zorla yapma veya yaptırmaktır. Toplumsal yaşamımızı etkilen kadına yönelik şiddet, nedenleri ve çözümleri bulunup şiddet engellenmelidir.

Kadına yönelik şiddet farklı eğitim düzeylerinde, kurumlarda, sağlık ve psikiyatri alanlarında incelenerek çözüm önerileri sunulmasına rağmen yüksek lisans öğrencileri üzerinde yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma yüksek lisans yapan öğrencilerin şiddete yönelik görüşlerini, şiddete bakış açılarını değerlendirerek alan yazına katkı yapacağı düşünülmektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin kadına şiddete yönelik görüşleri ve çözüm önerileri alınarak konuya ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan yüksek lisans öğrencilerin aldıkları derslerin yaşam boyu öğrenen bireyler üzerindeki etkisi, şiddet ve kadına şiddet konusundaki algıları ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem

Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim çalışmasıdır. Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak anlamını kavrayamadığımız, yaşadığımız hayatın içinde var olan olayları, deneyimleri, algıları, kavramları, durum ve yönelimleri araştırmaya yarar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Olgu bilim araştırmaları olgulara ait anlamları ve yaşantıları bireyin dışı vurabilmesini sağlayarak konunun derinlemesine irdelenmesini sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Bu desen ile kadına yönelik şiddet olgusu araştırılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencileri arasından kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile seçilen 18 kişiden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir örneklem araştırmanın daha hızlı ve kolay bir şekilde yürütülmesini sağlar ve bu yöntem ile araştırmacı ulaşılması kolay bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmada bu grubun seçilmesinin nedeni öğrencilerin

Kadınların Eğitimi ve Toplumsal Cinsiyet derslerini almış ya da alacak olmalarıdır ki böylece şiddet ve kadına şiddet konularındaki derslerden önceki ve sonraki algıları ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Katılımcıların 7 si erkek, 11 i kadın olup bunlardan 12 kişi öğretmen, 1 bilgisayar işletmeni, 2 kütüphane görevlisi, 2 öğretim görevlisi, 1 kişi de infaz koruma memuru olarak görev yapmaktadır. 3 kişi (20-25) yaş arası, 8 kişi (26-30) yaş arası, 5 kişi (31-35) yaş arası, 2 kişi (41-45) yaş arasındadır. Araştırmadaki yaşam boyu öğrenme programında yer alan kadınların eğitimi ve toplumsal cinsiyet konusunda eğitim alan ve almayan öğrencilere bakıldığında 5 kişi Toplumsal Cinsiyet 5 kişi Kadınların Eğitimi, 4 kişide her iki dersi aldığı 4 öğrencinin de henüz bu dersleri almadığı görülmüştür.

Öğrencilerin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak alınmıştır. Kullanılan formun oluşturulmasında dört alan uzmanının görüşü alınmıştır. Görüşmeler katılımcılarla birebir üniversitenin boş sınıf ve salonlarında sessiz bir ortamda görüşülerek gerçekleştirilmiş, ses kayıt cihazı ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayar ortamında aktarılmış, Nvivo8 programı ile betimsel analiz yapılmıştır. Analizler ve oluşturulan temalar iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı analiz edilmiş uyumlulukları dikkate alınarak analizler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin görüşlerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın gizliliğinin sağlanması için katılımcılara K1, K2... (kadın), E1, E2... (erkek) gibi kodlar verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin aldıkları Kadınlar ve toplumsal cinsiyete yönelik derslerin yaşam boyu öğrenen bireyler üzerindeki etkisi, şiddet ve kadına şiddet konusundaki algıları ve kadına yönelik şiddete dair çözüm önerilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Yaşam Boyu Öğrenme Programında Yer Alan Kadınlara Ve Toplumsal Cinsiyete Yönelik Derslere İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenme programında yer alan Kadınların Eğitimi ve Toplumsal Cinsiyet derslerine ilişkin öğrenci görüşlerine bakıldığında bu dersleri alan tüm öğrenciler dersler aracılığıyla kadın ve kadına yönelik şiddete dair farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir. Olumlu görüş belirten katılımcılardan birisi; *“Bu dersler sayesinde kadınların yaşadığı zorlukları, kadın olmanın getirdiği zorlukları ve toplumda kadının nerede olduğunu daha iyi anladığımı düşünüyorum.”* (E13)” derken bir başka katılımcı düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir; *“Kadınların eğitimi dersini aldım ve açıkçası ben kadının ne kadar önemli olduğunu kadına yönelik şiddetin ne kadar mühim bir konu olduğunu bu derste anladım diyebilirim”* (K9)

diyerek bu derslerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Toplumsal cinsiyet dersini alanlardan birisi de; “*Bir de toplumsal cinsiyet rollerinin sadece kadınları değil erkekleri de yüklenen anlamlar bakımından gereğinden fazla psikolojik baskıya maruz bıraktığını fark ettim. Toplumsal cinsiyet rolleri denilince önce kadına yüklenen roller aklıma gelirdi*” (K6) demiştir. Başka bir katılımcı; “*Toplumsal Cinsiyet dersini almaya başladığımda aslında istemeden bu konuda kalıp yargılarımın olduğunu anladım ve inanmadım. Hem kız hem erkek çocuğu sahibi bir anne olarak daha fazla dikkat etmeye başladım. Artık etrafımdaki insanlara bunun önemini anlatıyor ve bilgilerimi paylaşıyorum* (K5)” demiştir. Bir başka öğrenci de bu gibi derslerin her eğitim kademesinde yer alması gerektiğini belirterek; “*Bence bu tip dersler her yüksek lisans, lisans ve lise derslerinde gerekli çünkü bu dersler toplumsal bir sorun, erkek ve kadın eğitim alan bireyler bu konularda da bilgilendirilse şiddete karşı tutum ve davranışlarında değişeceğini umut ediyorum*” (K9) demiştir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde kadınların eğitimi ve toplumsal cinsiyet ve eğitim derslerin kadınların eğitim sorunları, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyete ilişkin anlamlı bir farkındalık sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda evli ve çocukları olan öğrencilerin kendi özel yaşamlarında aile bireyleri, çocukları üzerinde de olumlu katkı yaptığı, çevrelerini de bu konuda bilgilendirdikleri kendileri de karşılaştıkları şiddet olayları karşısında nasıl hareket edeceklerinin daha çok bilincinde oldukları anlaşılmaktadır.

Şiddetin Tanımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre şiddetin tanımı Şekil 1’de gösterilmiştir.



Şekil 1. Şiddet ifadeleri.

Şekil 1 incelendiğinde şiddetin tanımı sekiz ana tema etrafında toplanmıştır. “Kadına yönelik şiddet” konusunda her öğrenci görüş bildirirken bu temanın altında öğrencilerden (15)’i “fiziksel şiddet uygulama”, (7)’si “ekonomik özgürlüğü kısıtlama”, (5)’i “istemsiz ilişki kurma” temaları yer almaktadır. Öğrencilerin hepsinin ifade ettiği diğer “baskı” ana temasının altında ise (8)’i “psikolojik baskı”, (6)’sı “yaptırım uygulamak”, (2)’si “istemsiz hareket etmeye zorlamak”, (2)’si “kültürel baskı” uygulamak temaları yer almaktadır. Bu temalar dışında (5)’i “kişi hak ve özgürlüklerini engellemek”, (3)’ü “rahatsızlık duyulan her şey”, (2)’si “şiddet olarak algılanan her şey”, (2)’si “incitici söz ve davranış”, (1)’i “tek taraflı hareket”, (1)’i “bir canlıya kötü davranmak” şiddettir temaları yer almaktadır.

Katılımcılar şiddeti ortak ve farklı şekillerde tanımlamaktadır. Bir öğrenci; “*Şiddet güçlü olanın güçsüz olana uyguladığı baskı ve zorlamadır. Yalnızca fiziksel değil sözlü, psikolojik vb şekillerde de olabilir.*” (K8) şeklinde tanımlarken başka bir öğrenci; “*Bana göre şiddet bir canlının var olan bütünlüğüne yapılan ve onun mevcut dengesini bozacak her türlü eylem.*” (E4) demektedir. Bir diğeri; “*Bence şiddet olumsuzlukların yaşatıldığı her yerde var olan ve karşısındaki haklarına tecavüz edip onun değer yargılarını ve karakterini rencide etmektir*” (E18) diye düşünmektedir. Bir öğrenci de; “*Kadınların fiziksel güç, duygusallık vb. yönlerden baskı altında olmasıdır*” (E15) demiştir. Bir öğrenci aşağılanmaya dikkat çekerek; “*Kadını aşağılayan küçük düşüren özgürlüğünü kısıtlayan her türlü eylem baskı ve şiddettir.*” (E16) demiştir.

Bu bölümde elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde yapılan şiddet tanımlarına göre şiddet baskı kurma, güç ve kuvvet uygulama incitici söz ve davranışlarda bulunma kişi haklarına tecavüz, tek taraflı kendi menfaatleri doğrultusunda hareket etme, bir canlıya kötü davranma, hak ve özgürlüklerin engellenmesi, kadına fiziksel, cinsel, ekonomik şiddetin uygulanması kısacası şiddet rahatsızlık duyulan, şiddet olarak algılanan her şeydir. Kendisinden zayıf ve güçsüz birisine güç ve kuvvet kullanma şiddet içinde yer alırken insanın rahatsızlık duyduğu her şeyin şiddet olarak görülmesi gerektiği bulgularla ortaya konulmuştur.

Kadına Yönelik Şiddetin Tanımlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin kadına yönelik şiddet konusunda neyi şiddet olarak algıladıkları açıklamaları istenmiş elde edilen bulgular Şekil2’de gösterilmiştir.



Şekil 2. Kadına yönelik şiddet.

Kadına yönelik şiddetle ilgili Şekil 2 incelendiğinde; bireylere göre kadına yönelik şiddet ile ilgili görüşleri altı ana kavram etrafında toplanmıştır. Bunlardan (7)'si "kadına biçilen rollerin" birer şiddet niteliğinde olduğunu ifade ederken (6)'sı "ikili ilişkilerdeki" ana temasının altında " yaralama", "tehdit", "hakaret," "dayatma", "fiziksel zarar verme", "tejavüz" gibi olayların kadına yönelik bir şiddet olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun dışında (6)'sı "özgürlüklerin engellenmesini", (5)'i "insan onuruna aykırı davranışlarda" bulunmayı (2)'si "iş yerindeki mobbing uygulamalarını", (2)'si "aile içi olumsuz davranışları", kadına yönelik şiddet olarak görmektedir. Bir öğrenci aile büyükleri ile ilgili olarak; "Mesela bana göre bir kadının vazifesinin sadece evine hizmet olarak görülmesi ya da kayınvalidesi ve kayınpederine bakmak zorunda olması bence şiddettir" (K9) diyerek kadına biçilen görevlerin de bir şiddet olduğundan bahsederken aile içinde önemli bir şiddet nedeni olan kayınpeder kayınvalide tarafından gösterilen şiddete değinmiştir. Başka bir öğrenci; "Kadınların dövülmeleri, istismar edilmeleri, tecavüze uğramaları, berdel edilmeleri, ..." (E15) derken başka bir öğrenci; "Hak ve özgürlüklerin keyfi olarak engellenmesi" (E11) demiştir. Bir öğrenci bir örnek olayla kadına yönelik şiddeti ifade etmiştir; "Sadece hamile olduğunuz için işten çıkartıyorsunuz... Bu kadın hamileliği işten çıkarılmasına sebep olduğu için üzülecek, işten çıktığı için sosyal çevresinde bir imaj kaybı yaşayacak, yine ekonomik olarak aile bütçesine katkısı azalacak belki kuruma istenilen oranda katkı yapmadığından patronundan ya da çalıştığı iş arkadaşlarından mobbinge maruz kalacak." (E4) derken hem kadına iş hayatında uygulanan yanlış tutum ve davranışlardan, bunun kadının yaşantısında doğurduğu şiddet yansımalarından bahsetmiştir. Bir başka öğrenci ise; "Karşınızdaki kişiyi incitiyorsunuz bu da şiddettir ve şiddet sadece fiziksel olarak olmaz" (K17)

derken başka bir öğrenci bunu şu şekilde belirtmiştir; “*Baba tarafından atılan tokat kimine göre şiddet değildir ama bana göre bir şiddettir yani*” (K1) demiştir.

Kadına yönelik şiddet tanımlarından elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde kadına biçilen rollerin şiddete yol açabildiği, ikili ilişkilerdeki yaralama, tehdit, hakaret, dayatma, fiziksel zarar verme, tecavüz gibi olayların kadına yönelik bir şiddet olduğunu söylenebilir. Kadınların hak ve özgürlüklerin engellenmesi, bireyin onuruna aykırı davranışlarda bulunmanın da şiddet tanımı içinde yer aldığı anlaşılmaktadır. İş yerinde karşılaşılan mobbing uygulamaları, aile içinde bireylerin birbiriyle bağırarak konuşmaları, babanın çocuğa attığı tokat da şiddet arasında sayılmaktadır. Bireyi mutsuz eden davranışlarda şiddet sayıldığı anlaşılmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Öne Çıkan Şiddet Türlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin ilk aklına gelen şiddet türleri incelendiğinde 18 öğrenciden 15 kişinin ilk aklına gelen fiziksel şiddet olmuştur. İkinci olarak belirtilen ise 9 öğrenci psikolojik şiddeti, üçüncü olarak ise 7 öğrenci cinsel şiddeti, dördüncü olarak ise 4 kişi ekonomik, 3 kişi sözlü şiddeti, 1 kişi de sosyal şiddeti vurgulamıştır. Fiziksel şiddetle ilgili olarak bir öğrenci; “*İlk olarak aklıma gelen şiddet türü fiziksel şiddet. Ondan sonra da psikolojik sanırım etrafında bunlar daha çok duyduğum için ilk aklıma gelen bunlar oluyor; dayak ya da hakaret oluyor*” (K7) derken başka bir öğrenci “*Genelde insanın aklına ilk gelen fiziksel şiddet oluyor ancak fiziksel şiddet bir kadına baktığınızda görebildiğiniz darp izleri falan, ancak evin içinde ya da ikili ilişkilerinde çalıştığı iş yerinde uğradığı psikolojik şiddet, cinsel şiddet gözle çok görülmüyor; eğer kişi anlatırsa biliyorsunuz.*” (K9) diyerek toplumda ilk göze çarpan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğunu ancak asıl var olan psikolojik ve cinsel şiddetinde üzerinde durulması gerektiğini ifade ederken bir başka öğrenci ise “*Psikolojik şiddet aslında ev içinde veya iş yerinde kadına yapılan hani sanki şiddet değilmiş gibi normal ilişkiler içerisinde kadına olan hakaretler incitici tavırlar sözler bunlar. Tabi çok moral bozuyor ve çalışan biri olduğum için bunu daha çok görebiliyorum.*” (K2) demiştir. Özellikle şiddetin psikolojik boyutu üzerinde durmuştur. Buradan da anlaşılacağı gibi bireyler çalıştıkları ve yaşadıkları ortamlarda gördükleri şiddet türlerini ifade etmektedirler. Bunun dışında başka bir öğrencinin ise aklına ilk gelen şiddet “*Cinsel şiddet kadını istemeden hamile kalmasına ve doğum yapmasına zorlamak.*” (E16) olmuştur. Başka bir öğrenci ise farklı bir şiddet türünü ifade etmiş ve bireyi ailesinden veya toplumdan soyutlamanın da bir şiddet olduğunu belirterek; “*Sosyal şiddet aile ve toplumun diğer bireylerinden soyutlama.*” (E11) diyerek ifade etmiştir. Kadına yönelik şiddet konusunda öne çıkan şiddet türlerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ilk sırada fiziksel şiddetin dikkat çektiği, ardından psikolojik, cinsel, ekonomik, sözlü şiddet ve sosyal şiddet geldiği söylenebilir.

Kadına Yönelik Şiddetin Nedenlerine İlişkin Bulgular

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine ilişkin öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil3' de gösterilmiştir.



Şekil 3. Kadına yönelik şiddetin nedenleri.

Şekil 3 incelendiğinde şiddet nedenlerinin 8 ana tema altında yer aldığı görülmektedir. İlk olarak öğrencilerden (17)'si kadına yönelik şiddetin “eğitimdeki eksikliklerden”, (15)’i “erkeğin davranışlarından” (13)’ü “toplumsal bilinçsizliğin”, (12)’si “bireyin yetiştiği aile yapısından”, (10)’u “yasal süreçlerdeki eksikliklerden”, (3)’ü “medyanın olumsuz etkisinden” (2)’si “çevresel faktörlerden”, (1)’i “madde bağımlılığından” kaynaklandığını belirtmişlerdir. İlk sırada şiddetin nedeninin eğitimsizlik olduğunu ifade edilmiş, son sıralarda ise medyanın kadına yönelik şiddete neden olduğu, çevresel faktörler ve madde bağımlılığının da şiddete yol açtığı belirtilmiştir.

Kadının eğitimsizliğinin, erkeğe bağımlı olmasının şiddete neden olduğu ile ilgili bir katılımcı; “Kadınların eğitimsizliği haklarını bilmemesi ve ekonomik olarak da erkeklere bağımlı olması da kadına şiddetin nedenlerinden bir tanesi. Eski yaşantılar ailelerinde şiddet olan bireylerin kendi kurduğu ailede de çoğunlukla şiddet görülmekte ve en önemlisi bu normal karşılanmakta. Bunun çözümü de tabii ki eğitimle olmak zorunda..” (E12) diyerek kadınların eğitime önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci; “Erkeğin kendi gücünü kanıtlama ihtiyacı, toplumda yanlış bir ifade var mesela “kızını dövmezen dizini döver” bazı şeyler sanki sadece kadına günah gibi görülüyor “erkek yaparsa bir şey olmaz ama kız yaparsa leke olur” niye kız dövülsün çarpılsın sonra kız evlenir bu sefer kocasının ve ailesinin malı olur geri baba ocağına dönülmez dönülürse laf söz çıkar bu gibi kadınlarımızı ve kızlarımızı sürekli şiddette mahkum eden inançlar olması büyük bir neden.” (K9) demiş, şiddetin ailede istemli ya da istemsiz başlayabildiğini bu nedenle bireyin yetiştiği aile yapısının bu konuda önemli olduğunu ve toplumdaki bazı yanlış kalıplarında kız çocuklarını ve kadınları şiddete mahkum etmekte olduğunu belirtmiştir. Başka bir öğrenci; “Döven mi, dövülen mi” diye bir felsefe var ülkemizde yani ben bunu böyle düşünmüyorum hiçbir şeyin şiddet getirdiğini düşünmüyorum. Bu sebeple her zaman şiddeti uygulayan kişiler de bir psikolojik bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum.” (K1) diyerek şiddeti gerektiren bir neden olmaması gerektiğini ancak bireylerin psikolojik sorunlarından kaynaklanan şiddet yanlısı tavırlar sergilediğini düşünmektedir. Başka bir öğrenci ise şiddeti erkeğin rahatlama aracı olarak gördüğünü şu şekilde ifade etmiştir; “Öncelikle cehalet olduğunu düşünüyorum. Karşıdaki insanı bir insan olarak görmemesi bunun bir cehalet olduğunu düşünüyorum ve daha çok sanki erkekler biraz kadını küçük göstermek, rahatlamak için böyle bir şeye başvuruyormuş gibi geliyor.” (K7) diyerek kadına şiddet konusunda bireyin cehaletinin ve şiddeti bir rahatlama, kendisini güçlü göstermede kullandığını ifade etmiştir. Başka bir öğrenci; “En önemlisi kültürel ve ekonomik sebeplerdir çünkü erkeğin adet gelenek ve görenek olduğunu zannettiği bazı yanlış tutum ve öğrenmeler kadın üzerinde erkeğin gereğinden fazla üstünlük kurmasına sebep olmaktadır. Ekonomik özgürlüğü olmayan ekonomik olarak erkeğe bağlı olan kadınların kazancı olmadığından bazı erkekler tarafından kadın üretemeyen hep tüketen hiçbir katkısını olmadığı düşünülerek yine gereğinden fazla erkeğe kadın üzerinde söz hakkına sahip olmasına sebep oluyor” (E18) diyerek yaşanan kültür ve ideolojideki tutumlarında şiddete yönelik davranışları etkilemektedir. Bir diğer öğrencide göçmen kadınlar, cezaların yetersizliği ve madde bağımlılığına değinerek; “Göçmen kadınlara sahip çıkılmaması... Cezalar ve yaptırımlar yeterli değil kadınlarımıza yeteri kadar destek olunmuyor. Madde bağımlılığı alkol ve uyuşturucu kullanımı da şiddetin en önemli sebeplerinden bence.” (K9) diyerek konu ile ilgili düşüncelerini aktarmıştır.

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde şiddetin eğitimdeki eksikliklerden, erkeklerin davranışlarından, toplumsal bilinçsizlikten, bireyin yetiştiği aile yapısından, hukuki eksiklerden,

medyanın kadına yönelik şiddeti ele alış biçiminden, çevresel faktörlerden ve madde bağımlılığı gibi nedenlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Şiddet Olayı Karşısında Neler Yapıldığına İlişkin Bulgular

Yüksek lisans öğrencilerinden 18 kişiden 13 kişi bir şiddet olayı ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. 13 öğrenciden 7 kişi olaya müdahale edip yardım edebildiklerini ifade ederken 6 kişi ise yardımcı olamadıklarını ifade etmişlerdir. 5 öğrenci ise herhangi bir şiddet olayına şahit olmadıklarını ancak bu konuda bilinçli olduklarını ve karşılaştıklarında yardımcı olabileceklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı; “*Bir komşumuz vardı kocası alkol alıyordu ve aşırı şiddet uyguluyordu. Ailesi tarafından kadını sahiplenme olmaması da büyük bir sıkıntı idi. Hamileyken şiddet gördüğü oldu... Hani bizdeki işte “evlendiği zaman kız kocasının ailesini malıdır” anlayışı da var işte... İç Anadolu ve Doğu kültüründe bu çok daha yaygın işte gelin eve gelinliğiyle girdiyse ancak öyle çıkar ancak o evden kefen ile çıkar bir mantık var. Polis çağrılıyordu. Ama kadın kocasından şikayetçi olmuyordu”* (K1) diyerek toplumdaki yanlış düşüncelerin kadını şiddete karşı suskun kalmaya yönlendirmektedir ve yöresel olarak toplumda değişen kadına biçilen rol ve davranışlar kadını erkeğin karşısında zayıf düşürmektedir. Başka bir olayı da bir öğrenci şu şekilde ifade etmiştir.

“Ekonomik sıkıntıları olan bir aileydi... bütün bu ekonomik stresi sıkıntıyı ailesine yansıtan ve karısına sürekli sen benden daha fazla para kazan gibi bir baskı kurmaya çalışan ve aynı zamanda böyle olmazsa bak biz işte köyümüze döneceğiz kısıtlı imkanlara olan bir köyde yaşıyorlarmış daha önce madem burada yaşayamıyoruz köye döneriz işte kiramızı ödeyemiyoruz diyor karısını dövüyordu. Biz eşine iş bulduk gitmedi. Boşanmayı söylediğim zaman da beni kesinlikle tek başıma bırakmaz ve ben hayatta tek başıma şuan ki durumdan çok daha kötü durumda olurum diyordu” (K3) diyerek şiddetin kır, kent boyutunu da ortaya koymuştur. Kırsal bölgeden kente göç, uyum süreci, yaşanan ekonomik sorunlar ve erkeğin kendini eşine fiziksel zarar vererek rahatlama yolunu seçmesi de kadını hem fiziksel şiddete mahkum etmekte hem de kadının çalışmasını isteyerek ona ekonomik şiddet uygulamakta, kadın en çok psikolojik olarak etkilenmekte olduğu anlaşılmaktadır. Şiddet olaylarının sadece eğitimsiz bireylerde değil aynı zamanda üniversite bitirmiş hatta belli devlet kademelerinde öğrenci yetiştiren bireylerde de olduğunu bir öğrenci şu örnek olayla ifade etmiştir;

“Bir arkadaşım böyle bir şey yaşadı bir öğretmendi, eşinden hem sözel hem fiziksel şiddet görüyordu, ben bu halini görmedim. Ancak daha sonra kendisi anlattığı halini biliyorum, arkadaşım bayan da ne bir saygısızlık yapıyor eşine, onun istediği gibi giyiniyor eşinin istediği yemeği yapıyordu saygıyla sevgiliyle ama eşinin psikolojik sorunları vardı Çok da severek evlenmişlerdi ama hiçbir sebep olmasa da bir şeye sinirleniyor okulda ya da bir şeye, acısını eşinden çıkarıyordu Ona yardımcı olamadım” (K3) diyerek aslında şiddet yapan bireyin psikolojik sorunlarının olduğu görülmektedir. Başka bir öğrenci ise;

“Kendim yaşadım üniversite ikinci sınıf idim akşam saatleri idi ev arkadaşım ile dışarı çıktık abur cubur almaya ve evimiz merkezde olmasına rağmen sokakları karanlıktı, dönüş yolunda iki adam takıldı peşimize ne yapacağımızı bilemedik sitenin içi daha karanlık olduğu için yol üzerinde bir evin zilini çalmaya başladık ben baba abi açın kapıyı diye bağırmana rağmen bir süre durup gene üzerimize yürüdüler tam kemerlerini açıyorlardı yaşlı bir teyze dış kapıyı açtı ve girdik bir saat sonra bekleyip gittiler ondan sonra eve gittik kimseye de bir şey söyleyemedik. Şimdi olsa gidip şikayetçi olurum. Ama o zaman bilinçsizdim” (K9) diyerek aslında kadının toplumda ne kadar savunmasız ve zayıf bir halka olduğunu göstermiştir. Üniversite seviyesinde olmasına rağmen uğradığı şiddet karşısında bilinçsiz olduğunu ifade ederek eğitim kademelerinde bu konuya yer verilmemesinin eksikliğini ortaya koymuştur.

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Yapılan Müdahalelere İlişkin Bulgular

Kadına yönelik şiddete karşı yapılan müdahalelerin neler olduğuna ilişkin bir soru yöneltilmiş, elde edilen bulgulara göre 17 kişi kadına şiddete yönelik yeterli müdahale edilmediğini, bir öğrenci de yeterli müdahalenin olduğunu belirtmiştir. Hukuksal eksiklikler, yasalardaki boşluklar, medyanın ve devlet politikalarının yetersizliğinden bahsedilmiştir. 17 kişi hukuki (yasa, ceza, yaptırım) eksiklerin olduğunu ifade etmiş bir öğrenci de müdahalelerin yeterli olduğunu şu şekilde ifade etmiştir; “Evet yeterli yasalar artık kadınları ve kadınları koruyacak şekilde ama bazı kadınlar bunun bilincinde değil. Eğer kadınlar bu konuda daha çok bilgi sahibi olurlarsa daha da yeterli olacağını düşünüyorum.” (E13) demiştir. Müdahalelerin yetersizliğinden bahseden bir öğrenci; “Şiddete kadına şiddete yönelik yeterli ölçüde müdahale edildiğini düşünmem için televizyonda kadına yönelik şiddete dair bir haber duymamam gerekir; yasaların, tv programlarının caydırıcı olduğuna inanmıyorum. Ben çocuk çizgi filmlerinin bile şiddeti arttırdığını inanan bir insanım, daha çok vurdulu kırdulu canavarların olduğu çizgi filmler var, çocukları bunlarla büyütürken şiddetin artacağı tabii ki aşıkır.... Bence televizyon burada en büyük sıkıntı diyebilirim” (K1) diyerek şiddete yönelik çalışmaların yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca müdahaledeki yetersizliklerin her geçen gün yayımlanan şiddet haberlerinden anlaşıldığını ve televizyonun olumsuz etkilerinin olduğundan ve yasaların yetersizliğinden bahsetmiştir. Bir öğrenci ise kadına şiddete yönelik cezaların caydırıcı olmadığını benzetme yaptığı bir örnekle açıklamıştır. “Örneğin bir ceza trafik cezası olsun. Kırmızı ışıkta geçtiğinde 350 TL para cezası. Bu kimin için caydırıcıdır. Ya da şöyle sorayım bu eylemi yapmaktan aldığı haz verilen cezanın oluşturduğu acıdan fazla ise insanlar bu cezayı vererek belki diğer insanların canları pahasına olsa bile bu eylemi yapmaya devam ederler ve trafiği kabusa çevirebilirler. Basit bir öneri eğer verilen ceza şöyle olsaydı acaba durum ne olurdu. Kırmızı ışıkta geçen son 12 aydaki gelirinin %20 si ceza olarak yansıyacak bu durumu düşünmenizi isterim” (E4) diyerek kadına yönelik şiddete dair verilen cezaların da

aslında şiddeti uygulayan kişiye bu eylemi gerçekleştirirken aldığı hazdan daha ağır gelmemekte ve bu nedenle de şiddet eylemleri günümüzde hala devam etmektedir. Bir öğrenci de düşüncelerini şu benzetme ile ifade etmiştir; “*Sigara kutularının üzerinde yazan yazı gibi kullanırsanız ölüme yol açar deyip piyasada satmak ve kişilerin kendi yaşam ve ölümlerinde onları serbest seçim hakkı tanımak gibi olmamalı sigara içen kişi kendine zarar verir sadece ama şiddet öyle değil işte kamu spotlarında birçok yerde kadına şiddete, kadın cinayetlerine ve tecavüzüne hayır deyip sonrada bireylere isterseniz bunları yapabilirsiniz de kendi tercihiniz gibi bir düşünceye sevk etmemeli kesin caydırıcı çözümler bulunmalı.*” (K9) Kadına yönelik şiddete dair müdahalelerde ceza ve yaptırımların önemli olduğu, buradan da anlaşılacağı gibi var olan cezalar şiddeti engellemede yetersiz kaldığı söylenebilir.

Kadına Karşı Şiddete Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin kadına şiddete yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 4’te gösterilmiştir.



Şekil 4. Şiddete karşı çözüm önerileri.

Şekil 4 incelendiğinde şiddete karşı çözüm önerileri dört ana tema etrafında toplanmıştır. Öğrencilerin (18)’i “eğitimi” ve (18)’i “şiddet gören kadınlara yönelik” alınacak önlemlerin bir çözüm aracı olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden (17)’si şiddete karşı” toplumu bilinçlendirmenin” şiddeti önleyeceğini düşünürken, (16)’sı yasa ve hukukun işlevselliğini artırılmasına yönelik çözümler sunmuşlardır.

Eğitime yönelik çözüm önerileri arasında kadınların eğitilmesi, şiddet konusunda bilinçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, aile eğitimi gibi konulara derslerde ve kitaplarda yer verilmesi, eğitimcilerin eğitilmesi, cinsiyetçi söylem ve yaklaşımlarda bulunmaması, kız çocuklarının erken evlendirilmemesi, eğitim almalarının sağlanması, sağlık ocaklarında annelere, anne adaylarına çeşitli eğitimler verilmesi, çocuk yetiştirme, şiddet konusunda seminerler yapılması, yetişkinlere şiddeti önleme ve mücadele konusunda örgün, yaygın ve algın eğitim ortamlarında eğitim verilmesi sayılmaktadır. Şiddete karşı bilinçlenmeye ilişkin öneriler ise kadınların kanunlar konusunda daha bilinçli hale getirilmeleri, kadının televizyon ve medyadaki gösterimi iyileştirilmesi, cinsiyet eşitsizliği sergileyen film reklam vb. yayınların denetlenmesi, toplumsal bilinç dışı kodlarının yeniden ele alınması, kadına destek konulu kamu spotlarının yaygınlaştırılması yer almaktadır. Yasaların iyileştirilmesi ve hukukun işlevselliğinin artırılmasına yönelik çözüm önerileri arasında da şiddetin bir aile içi mesele olarak kabul edilmemesi, kadına bir birey olarak bakılması, göçmen kadınlara yönelik yasal düzenlemeler yapıp devlet tarafından korunmaları, geçimlerini sağlayıp aileleri ile yaşayabilecekleri çalışma alanlarının kurulması, politikacıların bu konuda daha fazla destek sağlaması, hukuken caydırıcı ceza yaptırımların uygulanması, kadın yönetici ve milletvekili sayılarının artırılması gerektiği gibi önlemler sayılmaktadır.

Şiddet gören kadınlara yönelik çözüm önerileri arasında ise kadınların sosyal hayata kazandırılması, özel kuruluşlarda kadınları destekleyen önlemlerin alınması, kadın, istihdamının artırılması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca sağlanan yardımların ve olanakların artırılması, aile konutunun korunması, iş, eğitim, kreş ve maddi yardımların yapılması gibi öneriler yer almaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yüksek lisans dersleri içinde aldıkları kadın eğitimi ve toplumsal cinsiyet derslerinin kadının toplumdaki yeri, önemi ve kadına şiddet konusunda katkı sağladığı, daha önce çevrelerinde gördükleri şiddet olaylarına daha farklı açılardan bakabilmelerinde ve çevrelerini bilinçlendirmelerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle de dersleri alan öğrenciler bu derslerin tüm eğitim kademelerine yayılması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Eğitim kadına yönelik şiddeti engelleme ve bilinçlendirme noktasında en önemli araç olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitimin ilk kademelerinden başlayarak kişilerin kimlik kazanımı safhasına ve sonrasına dek uzanan, şiddete karşı bilinçlenmeye yönelik eğitimler verilmeli en önemlisi çocukları yetiştiren anneler her noktada eğitilmelidir. Toplumda cinsiyet ve rol ayrımının azaltılmasında annenin rolü önemlidir (Aylaz, Güneş, Uzun ve Ünal, 2014). Ortak tanımlardan elde edilen sonuçta göre şiddet, kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle

veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Şiddetin nedenlerine bakıldığında en önemli sebebin eğitimsizlik olduğu ve bunun ardında toplumda kalıplaşan yargılar, erkeğin davranışları ve aile içi davranışlar (yetiştirilme şekli, kültürü) olduğu görülmektedir. araştırmada şiddetin nedenleri arasında bireyin yetiştiği aile yapısındaki ebeveynlerin davranışları, aile içinde kadına değer vermeme, kadına şiddet uygulama, çocuğa şiddet uygulanması gibi durumlarla karşılaşması ve bunları kendine örnek alması ya da şiddeti normal olarak karşılmasına neden olmaktadır. Bu bulgu literatürdeki bulguları destekler niteliktedir. Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin arasındaki şiddetin yaygınlığının nedenlerini araştıran Avcı ve Güçray (2010) bu dönemdeki bireylerin aile yapılarının, aile davranışlarının, sürekli öfkeli ve öfke ifade edilmesindeki tavırların, problem davranışlar, madde bağımlılığı ve şiddet gösterme, suç işleme bakımından daha çok rastlandığı görülmüş ve aile eğitimi üzerinde durulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Vahip ve Doğanavşargil (2006) da yaptığı araştırmada fiziksel şiddet uygulayan yetişkin bireylerin %63'nün çocukluğunda fiziksel şiddetle karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Günümüzde psikolojik rahatsızlıkların artması, ekonomik sorunlar ve kültürel farklılıklar, kişilerin küçük yaşta şiddete meyilli yetişmesi, kadına ve aile içi şiddete neden olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet için erkek, toplumsal cinsiyet ve şiddet arasındaki bağlantıyı kuran ve şiddeti önlemede erkeklere önemli görevler yükleyen açık kavramsal bir çatıya ihtiyaç vardır (Körükçü, Kayır ve Kukulcu, 2012) Erkeklerin ego tatmin ve rahatlama aracı olarak şiddet uygulamaları bayanlardan kendilerini daha güçlü ve kuvvetli görmeleri şiddeti doğuran nedenler arasındadır. Erdoğan'a (2014) göre; Kadınlar ile erkek arasındaki biyolojik farklılıklar, erkeğin daha güçlü olması, dolayısıyla kadınları tabiatı gereği daha pasif, bağımlı ve güçsüz; erkek ise güçlü olarak yer almaktadır. Öğrenciler kadına yönelik şiddeti kadına "kadın olduğu" için yapılan şiddettir şeklinde tanımlamışlardır. Demirgöz Bal (2014) tanımı da benzer şekilde olup "Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, 'bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen' cinsiyet temelli şiddet olarak tanımlanmaktadır." Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farkların toplum içerisinde de bir farklılığa neden olması kadının yaşamını tehdit etmekte ve onu ikinci plana atılmaya zorlamaktadır (Eliuz, 2011). Erkeklerin şiddete yönelik davranışlarını birçok etmen etkilemektedir. Erkeğin yetiştiği aile yapısı, psikolojik sorunları, egosunu tatmin etme isteği, şiddeti rahatlama aracı olarak görmesi, problem çözme becerilerine sahip olmaması, yaşadığı ekonomik sorunlar bireyin şiddete olan meylini arttırmaktadır. Özellikle ekonomik sorunlar aile içi şiddete neden olmaktadır. Yüce Selvi ve Karanfil (2016) yaptığı kadına 25 ülkeyi ele alarak yaptığı araştırma sonuçlarına göre ülke ekonomisinin artması şiddet olaylarının azalmasına neden

olduğunu göstermektedir. Medya ve televizyon şiddeti yayma ve engelleme noktasında önemli bir araçtır. Çünkü bugün ülkemizde ve dünyanın hemen hemen her yerinde her evde televizyon bulunmaktadır ve her bireyi etkilemektedir. Yayınlanan çizgi filmlerin içeriğindeki şiddet bireyleri daha küçük yaşlarda etkilemektedir. Bir araştırmaya göre günde 2 saatten fazla TV seyreden çocuklarda ev, okul, sınıf ve oyun alanlarında daha fazla saldırgan davranışlar sergilediği saptanmış, bu çocukların 19 - 30 yaş arasında olanların ise yaşlıtlarına oranla daha fazla kaza, kavga, yaralama ve yaralanma vakası yaşadıkları, işten ayrılma oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bilim ve Teknik Dergisi). Yüksek lisans öğrencilerine göre medyada sunulan kadın görüntüsünün ve kadını bir obje gibi göstermenin kadına yönelik şiddetin nedenleri arasındadır. Demirgöz Bal'ın ifadeleri bunu destekler niteliktedir. Demirgöz Bal'a (2014) göre "Ülkemizde ve dünyanın genelinde reklamlarda, dizilerde kadınlar ya arzu uyandıran, şehvet veren ve kusursuz vücuduyla cinselliği çağrıştıran ve erkeği motive eden bir seks objesi ya da eşi ve çocukları için her şeyin en iyisini yapan 'evinin hanımı', eşinin ve çocuklarının 'bakıcısı' konumunda yer almaktadır." Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en yıkıcı biçimdeki yansıması olarak varlık göstermektedir. Medyanın her yaştan bireyi şiddet konusunda yönlendirdiği bir gerçektir. Bu yüzden medya organları, televizyon yayınları denetlenmelidir. Zorlu'nun yaptığı çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Zorlu (2016) medyadaki şiddet ve etkileri adlı araştırmadaki hızla gelişen iletişim teknolojileri ve medya, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla şiddet içerikli unsurlar bulunmaktadır ve bu nedenle çocuk ve gençleri korumak üzere yasal düzenlemeler getirilmelidir. Kadına yönelik şiddet gibi algılanan durumlara bakıldığında kadının vazifesinin ev işi olması, kayınvalide, kayınpedere bakma zorunluluğunun olması bir şiddet olarak görülmektedir. Aile bireylerinin ve eşin ailesiyle iç içe yaşamasının toplulukçu kültürlerde normal gözükmesi kadına yönelik şiddeti arttıran nedenlerden olabilir (Yüce Selvi ve Karanfil, 2016). Şiddet, kadının toplumsal hayatın içerisinde toplumsal yaşama ve siyasi karar alma mekanizmalarına katılımı, ülke ekonomisindeki yeri, sosyokültürel düzeyi ve eğitim olanaklarına erişimi gibi çok yönlü eşitsizliklerin bir başka boyutu olarak ortaya çıkmaktadır. Bireylerin karşılaştıkları olaylara bakıldığında en önemli eksikliğin yasalar noktasında yaşandığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulamalardaki aksaklıkların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Toplumsal bilinçsizlik kadına yönelik şiddetin en önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Toplumda kadına biçilen görev ve roller yine toplumda kalıplaşan yanlış tutum ve davranışlar kadını adeta şiddete mahkum etmektedir. Erkek egemen aile yapısı kadını aile ve toplum içinde ikinci plana atmaktadır. Başar ve Demirci'ye (2015) göre; "Kadına yönelik şiddetin temel kaynağı asıl olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadın ve erkek arasında, ataerkil toplum yapısından kaynaklanan asimetrik güç ilişkisidir." Kadına

şiddetle ilgili karşılaşılan durumların özellikle doğuda var olan adet gelenek ve göreneklerin kadına şiddeti artırdığı görülmektedir. Ayrıca şiddet gören kadının kendi ailesinden de destek alamadığı kadının gelinlikle girilen evden kefeni ile çıkar gibi yanlış inanışların da buna neden olduğu ortaya çıkmaktadır. İlkaracan (2001), yaptığı bir alan çalışmasında, Türkiye'nin güneydoğu ve doğusunda evli kadınların yarısından çoğunun fiziksel daha sonra duygusal ve sözel şiddete maruz kaldığını saptamıştır (akt., Erbek, Eradamlar, Beştepe, Akar ve Alpkan, 2004) Kadınların aile desteği bulamayışı, ekonomik yoksunlukları ve devlet korumasına güvenmemeleri de kadını şiddete karşı susmaya itmektir. Kadınlar devlet ve özel kuruluşlarla şiddete karşı bilinçlendirilmeli gebe kadınlara sağlık ocaklarında seminerler verilmelidir. Özmen ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları çalışmada gebelik dönemindeki her iki kadından birinin şiddete maruz kaldığı ve en sık görülen şiddetin duygusal şiddet olduğu ve genelde eş tarafından uygulandığı sonucuna varılmıştır. Kadına şiddetin önlenmesine yönelik birçok yasal düzenleme yapılmış olmasına, devlet ve sivil toplum kuruluşlarının konunun önemine yer vermesine rağmen kadına şiddet gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi her yönden ele alınması gereken bir konudur. Bu çalışmada ulaşılan sonuçlara göre bazı öneriler ortaya konulmuştur. (i) Özel kurum ve kuruluşlar kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik destek vermeli, birlikte hareket etmelidir. (ii) Kırsal kesimlere ulaşılmalı, halkın farkındalığına yönelik çalışmalar yapılmalı kadın hak ve hürriyetlerinin önemi anlatılmalıdır. (iii) Kadınların eğitime ulaşım engelleri kaldırılmalıdır. (iv) Kadın istihdamı sağlanmalıdır. (v) Her türlü eğitim kurumlarında kadınların güçlendirilmesine yönelik eğitimler yapılmalıdır. (vi) Siyasi partiler kadınların siyasette daha fazla yer almasına olanak sağlamalıdır. (vii) Kadınların yaşam boyu öğrenmeleri sağlanmalıdır. (viii) Eğitim kurumlarında şiddetin nedenlerini ve çözümünü ortaya koyan çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Kaynakça/References

- Acar, F. (2010). Türkiye de kadınların insan hakları: Uluslararası standartlar hukuk ve sivil toplum. G. Ayata, S. Eryılmaz ve B. E. Oder (Ed.), *Kadın hakları: Uluslararası hukuk ve uygulama* içinde (s. 13–22). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adsız, A., Çelik, F. ve Kamalı, M. (2012). Kadına yönelik aile içi şiddet. *Eğitim Dergisi*, 33. <http://www.egitim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-31-40/sayi-33-insan-haklari-egitimi-ocak-2012/718-kadina-yonelik-aile-ici-siddet> adresinden edinilmiştir.
- Arıkan, A. (2008). *Medya araştırmaları için temel içerik çözümlemesi*. <http://www.yeditepe.edu.tr/egitim/ari-kan.html> adresinden 15.11. 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğretmen adaylarının bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1–8.
- Aydemir, E. (2011). Kadına yönelik şiddetle mücadelede hedef şaşı! *Analist Dergisi*.
- Aydın, C. (1999, 13 Ocak). Bilgisayarlar ve iletişim. *Radikal*, s. 4.

- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183–189.
- Başar, F. ve Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41–52.
- Baykal, T. (2008). *Ailede kadına yönelik fiziksel şiddet, bu şiddete ilişkin tutumlar ve kişinin şiddet yaşantısı* (Doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Toplam kalite. (1992). *Bilim ve Teknik Dergisi*.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cynx, J., Williams, H., & Nottebohm, F. (1992). Hemispheric differences in avian song discrimination. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 89, 1372–1375.
- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15–28.
- Dişsiz, M. ve Hotun Şahin, N. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50–58.
- Draude, B., & Brace, S. (1998). *Assessing the impact of technology on teaching and learning: Student perspectives* (HS Report. No. 81). Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Eliuz, Ü. (2011). Cinsel kimlik paniği: Kadın olmak. *Turkish Studies*, 6(3), 221–232.
- Erbek, E., Eradamlar, N., Beştepe, E., Akar, H. ve Alpkan, L. (2004). Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam Dergisi*, 17(4), 196–204.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet* (USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi Uluslararası stratejik araştırma kurumu Usak raporları no: 12-01). Ankara: USAK.
- Körükçü, Ö., Öztunalı Kayır, G. ve Kukulu, K. (2012). Kadına yönelik şiddetin sonlandırılmasında erkek işbirliği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(3), 396–413.
- Meydan Larousse. (1998). *Bilgi dünyasına yolculuk* (2. basım). Ankara: 3B Yayıncılık.
- Özmen, N., Cıtlı, R. ve Bulut, Y. E. (2015, Ekim). *Gebelik döneminde kadına yönelik şiddet ve ilişkili faktörler*. 18. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi’nde sunulan bildiri, Konya.
- Page, A. Z. ve İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81–94.
- Schwarzer, R. (1989). *Statistics software tor meta-analysis*. Retrieved March 23, 2001 from http://www.yorku.ca/faculty/academic/schwarze/meta_e.htm
- Sevil, Ü. ve Yanikkerem, E. (2006). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. İzmir: İzmir Güven Kitabevi.
- Subaşı, N. ve Akın, A. (Nisan, 2012). *Kadına yönelik şiddet nedenleri ve sonuçları*. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Sempozyumu’nda sunulan bildiri, Ankara.
- Tatlıoğlu, K. (2014). Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı 2012-2015’in genel bir değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 115–122.
- Tüzün, H. (2004). *Motivating learners in educational computer games* (Doctoral dissertation, Indiana University, Bloomington).

- Vahip, I. ve Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107–114.
- Yetim, D. ve şahin, M. E. (2008) Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliđi Dergisi*, 2(2), 48–53.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüce Selvi, Ü. ve Karanfil, Ü. (2016). Kadına yönelik yakın partner şiddeti: Güç mesafesi, bireycilik ve ekonominin etkisi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 60–71.
- Zorlu, Y. (2016). Medyadaki şiddet ve etkileri. *Humanities Sciences*, 11(1), 13–32.